

Η ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ

[Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ καὶ ὑποσημειώσεις τοῦ κ. Χαρίλ. Ἀντωνίου. Οὐδὲν ἔχει δικαίωμα ἀναδημοσίεωσός καὶ ἐκδόσεως ἐκτὸς τοῦ μεταφραστοῦ.]

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου)

Ἐνόμισα πὼς ἤθελε ν' ἀρνηθῆ τὴν ἀλήθειαν τῆς βεβαιώσεώς μου, σχετικὰ μὲ τὴν ἀγυρτεία τῶν πατάδων, κ' ἄμεσως τὴν ἀποκρίθηκα ὅτι αὐτὴ ἡ κατάχρησις ὕψηξε πραγματικὰ στὴν Κεφαλονιά.

— Ὅχι, εἶπε, δὲν εἶνε κατάχρησις, ἀλλὰ παράδοσις παλιὰ, ἂν καὶ δὲν εἶνε γραμμικὴ. Πραγματικὰ ὁ λαὸς πιστεύει πὼς τὸ λάδι αὐτὸ γιὰ τρεῖς μερικὲς ἀφρώσεις ἂν ἐξαλείψωμε τοῦτο, ζεῖνο, καὶ τ' ἄλλο ἀκόμη τὴ μὲν τὸτες ἀπὸ τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ ;

— Τότες, ἀποκρίθηκα, μὲν εἶ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ. Μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα ὁ Ἀρχιδιάκος σίπασε μὰ στιγμὴ κ' ὕστερα ἐπρόσθεσε :

— Α ! Ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ, ὅπως τὸ θέλουν οἱ Διαμαρτυρόμενοι ! (1)

Δὲν ἔξω, εἶπα, τῆς θρησκείας τῶν Διαμαρτυρομένων, ἔξω μονάχα τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔξω κατὰ πῶς αὐτὴ ἡ θρησκεία δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὸ λάδι τῶν καντηλιῶν.

Καταλαβαίνω ἄρα δὲν καταστρέφετε τὴν ὑπόθεσιν ἀποκρίθηκα καὶ νὰ συστήσετε δική σας. Τότες ὁ Δεσποτὴς τῆς Ζάκυθος δὲν ἔχει καμιά δύναμιν γι' αὐτό. Συγγαλλεστε, ἂν τὸ θέλετε, μὰ σίνοδο κ' ὑποβάλετε στὴν κρίσιν τῆς τῆς θρησκείας, ποὺ θέλετε νὰ προτείνετε.

Ἐτούτος ὁ ἄνθρωπος, ἐσοκλήριμα, εἶνε κακῆς πίστεως κ' εἶνε ἀσοκοπὸς νὰ μιᾶν μαζί του.

Ἀπελιπόμενος τότες πὼς θὰ μπορούσα νὰ μείνω περισσότερο χρόνον στὰ νησιά, ἐβγαίνα γιὰ τὸ Λοιδίνο (2). Μόλις ἐβράσα, ἐβγαλ' ἀπὸ τὴς ἀσοκοκείας μου τὸν ἀφορεσμοῦ μου (3) καὶ τὸν ἐξέτασα. « Ἄγαπημένη Ἀφορεσμοῦ ἔβρανας ποὺ πὸν ἐναβίαστα, ἴδου ἐμεῖς μακριὰ ἀπὸ τὴ δουλικὴ καὶ τραγικὴν Ἰόνην Πολιτείαν, ὅπου ἔχουν ἀπὸ τὴν Προστασία τὸ δικαίωμα τοῦ λόγου καὶ τοῦ τύπου καὶ ὅπου ἐν τούτοις οἱ ἄνθρωποι, εἴλωτες τῆς ἀμαθίας τῶν, τὸν προλήψωσιν καὶ τὸν ταπεινῶν παθῶν τῶν, ἐπαναστατοῦν ἐναντὶν σ' ἐκείνους, ποὺ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ τὸ δικαίωμα, γιὰ νὰ φωτίζωσιν τὸν ὄχλον, τοὺς ἐπιβάλλουν σιωπὴν, τοὺς ἀφορίζουν, τοὺς καταδιώκωσιν, σβήνωσιν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους τὴν ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως κ' ἐξευτελιζοῦνται θεληματικὰ. Τώρα βρισκόμαστε σὲ μιὰ χώρα ἐλευθερῆ κ' αἰτία τῆς ἐλευθερίας, ποὺ ἀπολαύει. Ἔχω σοκοπὸ νὰ μὲν πρὸς τὸν διδόντες τὸν ἀπατελεσμὸν, ποὺ οἱ συντάξαι, πὼς σ' ἄνθρωπος, ποὺ ἐξέρων τὸν ἑαυτὸ τους ἔνοχον. ταϊρίζαι ἐν ἀποφεύγουν καλύτερα τὸ θόρυβον, παρὰ νὰ τὸν προκαλοῦσιν. »

40 μέρες, ὕστερ' ἀπὸ τὴ φθιάμιμ μου στὸ Λοιδίνο, ἡ ἀποκρίσι μου ἦταν γραμμικὴν.

Ἐξέτασα μὲ ὑπερβολικὴν ἀρχαίτητα τὸν ἀφορεσμοῦ, φράσιμ μὲ φράσιμ γραμμικὴν μὲ γραμμικὴν, κ' ἀποκρίθηκα σ' ὅλα λεπτομερικῶς, ἂν καὶ ὕστερα ἐργάστηκα πολὺ γι' αὐτὸ ἀκόμη.

Πολλὲς αἰτίαι μ' ἐμποδίζουσαν νὰ τυπώσω ἄμεσως ἐκείνην τὴν ἀπόκρισιν. Θὰ διηγηθῶ μίαν ἀπ' αὐτῆς, ποὺ θὰ γράψω περὶ ἐξῆς. Οἱ τυπογράφοι, στοὺς ποίους ἀπειθῶνθηκα, δὲν ἐκαταλαβαίνω τοὺς Ἑλληνικοὺς χαρακτήρας, ὅπως εἶνε τοὺς σχεδιώσιμους, ἀλλὰ τοὺς ἤθελαν σ' ἕνα τρόπο, ποὺ ἐμεῖς παιὰ δὲν τὸν μεταγερζοῦσαμεθ :

ἔπερε δηλαδὴ ὅλα τὰ γράμματά να εἶνε ἀνεξάρτητα τὸ ἐνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, χοντὰ καὶ στρογγυλά. Τόσο ἐδούβαζαν τὸ γράμμα μου, ὥστε, πρὸς τοὺς τοῦσιν τὸν τυπογράφομ μου, θὰ ἔπερε τὸς τοὺς μάθω ἰχογραφεῖα. Ἀπὸ καὶ μόνθ θὰ ἦταν ἀρκετὴ νὰ μ' ἐμποδίσω, κ' ἂν ἀκόμη δὲν ὕψηξε τὸ ὑπερβολικὸν τῆς διαπαιγν.

Ἐνα φύλλο ποὺ μοὺ κόπτεζ 30 ἀλλήλων στὴν Κεφαλονιά, μοὺ κόπτεζ 100 στὸ Λοιδίνο. Γιὰ νὰ λέω τὴν ἀλήθειαν, τὰ βιβλία ὕστερα τυπώωνται πολὺ ἀκριβὰ, τὸ εἰσοδήμ ὅμως ἀπὸ τὴν πούλησιν δὲν εἶνε γιὰ τὸ συγγραφεῖα, πλῆγαινε σχεδὸν ὅλον στὸν ἐγδοτῆ, κ' ὁ φτωχὸς συγγραφεῖας δὲν κρατεῖ παρὰ τὴν ἀρετὴν κ' ἀκοιούθησ τὴ δόξα, πὼς ἔκαμε νὰ κερδίωσιν ἕνα καλὸ ποσοδ οἱ τυπογράφοι κ' ἐγδοτές (4).

Ἐν' ἀληθινὸ ἀκόμη πὼς, δημοσιεύονταν αὐτὴ τὴν ἀπόκρισιν, δὲν εἶχε σοκοπὸ μου τὸ κέρδος ἦταν ὅμως ἀπαρτιτὸν, γιὰ νὰ μὲν πρὸς τὸν πληρώσω τὰ ἔξωδα τῆς κούλησῆς, κ' οἱ Ἕλληνες τοῦ Λοιδίνου ἦταν ὅλοι ἐνάτιοι μου.

Ἀυτὴ ἡ δυσκολία μ' ἄλλες ἀκόμη ἐφύλαζαν τότες τοὺς δράστες τοῦ ἀφορεσμοῦ ἀπὸ μιὰ δεινῆ ψυχολογία καὶ μεγαλειότερας ἀκόμ' ἀναταχίρας, ἀπὸ ἐκείνης τὸν Μυστηρίων τῆς Κεφαλονιάς.

Ἐλησμονῆνα νὰ εἶπὸ δει τὸ Λοιδίνο ἡ φημ αὐτοῦ ποὺ ἐξέρων καὶ τοῦ ἀφορεσμοῦ του μ' εἶχε συνοδεύει, παράλληλῃ ὅμως, σὲ τρόπο, ποὺ δὲν ἔσανανθηθήκαμε : ἐνα χρόνον ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἐπιστρωφὴν στὰ νησιά, ἐβραθ πὼς, ὅταν ἐβραθ στὸ Λοιδίνο, ἐξοριστος κ' ἀγνωστος, δημοσιεύθησε στὴν Westminster Review (5) μιὰ μακριὰ κριτικὴ τῶν Μυστηρίων μου καὶ τοῦ Ἀφορεσμοῦ τῶν. (Ἀκολουθεῖ.)

Σημ. Μετάφρ. (1) Οἱ θρησκευτικαὶ δασαίαις τοῦ Λασκαράτου κ' ἡ πολιτικὴ, ποὺ ἔκαναν στοὺς ἔνοχους τῆς λατρείας, ἔδοκαν ἀφορμὴν στοὺς ἐχθροὺς του νὰ τὸν σοκοφαντήσωσιν στὸν ὄχλον γιὰ Διαμαρτυρομένον, ἐνὸς ἄλλο δὲν ἦδεν καμιά τὴν ἀσπότητῃ καὶ τὴν ἀγνοητικῃ, ποὺ διδόναι τὸ βέγαγγέλιον. Ἀυτὴ ὅμως ἡ καθήκοντι τὸν φημιὸς ποὺ στὴν ἐβρωτικὴ καὶ τοῦ γέννησις πολλὰς συμφορῆας.

(2) Στὸ Λοιδίνο ἔβραθ ποὺ τὸν διδόνου, ὄχι ὅμως κ' ἐκτεχνῆ.

(3) Ἄντιγραφομ τοῦ Ἀφορεσμοῦ μὲ μιὰ δεινῆ ψυχολογικὴν ἐπιστολῃν ἐστὶν ἐκ τῆς τοῦ 1862 στὴν Ἐκδοσὴν τῆς Κεκκρῆσῆς ὡς προῖον τῆς Κεφαλονιτικῆς Βιομηχανίας. (Βλέπεσ θὸν Ἄγιθ. Λαζων.)

(4) Φανταζομὴν εἰ θέλεται σήμερον ἂν ἔφραπε στὰ χέρια τὸν νέον ἐγδοτῆν (5) Ἀγγλικὴ Φιλολογικὴ Ἐπιθεωρησῆ.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΝ

[Ἀφιερῶται τῷ κριτῶν Ψυχολῶ]

Ἄν εἶς ἡ γλώσσα τοῦ Λαοῦ ἡ γλώσσα ἡ δική σου — Ποτὲ του δὲν ὀμίλησεν μὲ τὴν γραμματικὴν σου ! Τὸ πνεῦμα ποῖες μὴ φράσῃ μῶσα ο' αὐτὴ τὸ γίνεις. Κοτεῖσις σὰν τὸν ἀρετὸν κᾶλιμον νὰ πῶνεις.

Ἄν εἶς αὐτὴ δημοτικὴ, ἀλλ' εἶν' ἑρῶν, ὄντον, Μοῦστονα κ' ἀλύτητα οἰζεῖ τ' αὐτὰ τ' ἀθρώπων. Τοῦ κᾶλιον εἶς τοὺς στίχους σου πολλαὶ φορῆς κινεῖται ἡ Γλῶσσα καὶ πνεῦμα πάντοτε τὸ πνεῦμα σου ρικαίται. Τὸ πλῆγν φρῶσις βῆνασοι καὶ ἀρθεῖς πολλαὶς Καὶ γράφεις σὰν τὸν ὀμίλῃ κανεῖς ἡμνητρακίης.

Κοίμα, στὴν ἔξεντιδιον τῆς τῆς περαιομένη, κοίμα. Ὁ Δηλιάντης, σὰν μιλῇ, σὸ δότῃον τὸ Βῆμα, Χωρὶς σομιδαῖν ἢ μ' αὐτῆν, πεθαίνουε, ἀλήθεια, Πλῆρ κᾶν δὲν γράφει ποίους, μὰς λέγει παραμυθία. Ἐπειτα καὶ τὴ σοκοτην ἀβασίζωμ Π θ ο ῶ ἰ α. Καὶ κάπως δουλεύεις τ' αὐτὶ στὴν ἀριὰ.

Πλῆρ τοῦ ποτὲ Προωθουποιοῦ, θαροῦ, ἡ μοῦθ' ἀπέχει. Καὶ δὲν οἱ συγγροῦε τ' αὐτῆ... καὶ τὸ αὐτὶ προσοχεῖ. Ἐγε καθοδῆ καὶ θα εἶπῃ καροδῆ φιλοκαλία. Ἄν εἶχες πνεῦμα ἔπερε νὰ ἔζης κ' ἄμωσι. Ἀλήθεια, εἶς τοὺς στίχους σου πολλαὶς ἄλας ὀπίεις ! Πλῆρ τρέχοντας σοκοτάβουσε στὴ γλῶσσα σου... καὶ πῶνεις !

Κι' ὁ Ὅμηρος ἂν ἔγραφεν εἶς γλῶσσον Ἐσοκιῶνον ἦθ' ἦτον ποιητικῶν τῆς τῆς σοκλης ζσοπ. Τὸ πᾶν εἶνε ἡ ἔμμενοις ὅμως ὁ γράφωσ στίχους. Προεῖ νὰ ἐξη ἐκεκτοις καὶ ἀθρώποινους ἦγους. Νὰ φαίνεται καὶ ἄνθρωπος, νὰ φαίνεται κ' ἄρθον. Ἄλλ' ὅμως εἶς τοὺς στίχους σου σοκοτῶν κανεῖς θυμῶνεις...

Τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἄλας σου στὴ γλῶσσῃ σου πεθαίνει. Καὶ μοναχὸ τὸ γαῖμα ἀπὸ τὰ δύο μείνει. Προεῖντῶν ὅταν μὴ ἀτην πετὰ κανεῖς μῆλαι... Ἄν εἶν' αὐτὴ Ἑλληνικὴ στὸ διάβολο νὰ πάη ! Πᾶρε τὰ Κ λ ε φ τ ι κ α νὰ ἴθῃς τῆς Γλώσσης μας τὴ χροῖ. Ὁ κᾶθε στίχος τῆς θροῦα ποὺ λῆμπει στὸ θυμῶν !

Ἐνε ἡ γλῶσσα τοῦ Λαοῦ τρώει μεταλλίον. Ἐγε πολλοὺς ἀδάμαγας, ἔχει πολὸν χρυσίον, Πλῆρ μὲ σοκοριάν παρὴν σοκοταίεται σογγρῶσος. Καὶ πρῆσ' εἶς τὴν ἔξαγορῆν καὶ προσοχη καὶ πόνος... Πλῆρ σὺ, τὴν γέριε εἶς αὐτὸ θεσῶνφιλα βυθίσεις. Καὶ δει εἰθῶς... ἡ χροῦσὸν ἡ λῶπην μὴ σοκοταίεις !

Ἐγραφε κ' ὁ Χροιστόπουλος ποιῶν γεννηθῆς ἀκόμη, Πλῆρ τόνομῃ του ὁ Λαὸς τὸ ἔχει εἶς τὸ στόμα. Καθὼς μιλῶσε ἔγραφε, καθὼς μιλεῖ τὸ Γένος. Κι' ὁ Ζαλακώσιος ἔγραφε ἄλλ' ἦτον ἔμμενομῶς. Ἀπὸ τῆ γλῶσσῃ τοῦ Λαοῦ, τὴν ἀλήθειαν καὶ μῶν. Ἄλλο τῆς λῆμης βῆνατος κ' ἄλλο βουνοῦ ἄρθον !

Μὴ σοῦ φαγῆ παραξῆνον πλῆρ μὴ τὸν Κόντο μοιάεις. Ἐκῶν τὸν εἶς ἄνιπῶθ' μ' αὐτὸν δὲν παραλλάζει. Ἄλλῃ μερῃ φέριες ἐὸν κ' ἐκείνος φέριε ἄλλῃ. Πλῆρ μ' ἀπορία οἰμῆτες εἶς ἐνα δροῖμο πάλι. Κ' ἐθῶ, εἶψ ὅας ἔραχαι νὴ ἐξλοκαρῶνθητε. Τὸ ἴθω σαητῆ κίτεις' ἐνα σοκοτῶν κρατεῖται...

Σὺ σὺ ὀπόγεια κ' αὐτὸς σὺ κροαμίδ' ἀπλώνει. Σὺ, δλοχὸν φέριες καὶ αὐτὸς μῆται ἐπᾶνω σοκῶν. Τοῦ δλοχὸν Κόντος εἶσαι οὐ ἀναδοτῆ γεγάτος. Καὶ τῆς Ἀκαδημίας μας ὁ Κόντος Λαοκαράτος... Ἐκείνος ἀπ' τὴν ἔδρα του καὶ σὺ ἀπ' τὸ π α ρ α ο ρ ι, Συναρῶσιθε μιὰ γαρὰ, παραξῆνον γεγῶναι.

Ἄν ο' ἀγαπᾶ, δὲν οὐ μοῦθ, τὴν γλῶσσον κῶνον μόνον. Μάλιστα ἔγω διὰ οὐ χρημῶν τινὰ πτόν. Ἄλλα εἶς ἀναγκῆσιν τὴν γλῶσσῃ σου μὴ φέρι. Ἄν ἔγει ὄθανον καλὸν τὸ μοναχὸν σου γέρι. Ἐἶν ἀπὸ γαγῖσιμα τῆς ἀγρᾶς γεγῶντον. Τὸν Κόντον τὸν συναίσιον, ποτὸν τὸν Λαοκαράτον !

Ἄχιλλεύς Παράσχος